

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 8'2023

(видається з 1994 року)

ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2023.8>

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 липня 2020 р. № 886 (економічні науки).

Наказ Міністерства освіти і науки України від 24 вересня 2020 р. № 1188 (юридичні науки).

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 р. № 353/10 (облік та аудит).

Реєстраційне свідоцтво КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Префікс doi журналу: 10.37634/efp.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 12 від 17 серпня

2023 р.). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 31.08.2023

Формат 60×84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 44, м. Київ, 01001

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2023
© "Економіка. Фінанси. Право",
2023
Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

GLORY TO UKRAINE! GLORY TO THE HEROES!

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ECONOMICS FINANCES LAW

MONTHLY INFORMATIONAL AND ANALYTICAL JOURNAL

№ 8'2023

(issued from 1994)

ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2023.8>

Journal is included in the list of scientific professional editions of Ukraine, which can be published results of dissertations for the degree of doctor and candidate (PhD).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 of July 02, 2020 (economic sciences).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 1188 on September 24, 2020 (legal sciences).

Order of Audit Chamber of Ukraine № 353/10 on December 21, 2017 (accounting and audit).

Registration Certificate – KV № 21620-11520PR on October 12, 2015.

Journal is awarded the international identification number ISSN 2409-1944 and included in the international Scientometrics base Index Copernicus.

Journal's DOI: 10.37634/efp.

Founders:

Audit firm "Analytik" jointly with the National Academy of Internal Affairs of Ukraine

The papers must pass

selection, internal and external review

Recommended for publication and dissemination through the Internet by the Academic Council of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (Protocol № 12 of August 17, 2023). Full or partial reprint of the

materials of the journal is allowed only with the consent of the editorial office.

The authors are responsible for the selection and presentation of the facts. The content and authenticity of the advertisement is the responsibility of the advertiser.

Signed for print 31.08.2023

Format 60×84/8

Publication – 250 copies

Address of the editorial office:

Khreshchatyk str., 44, Kyiv, 01001

Phones: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Fax: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Web: www.efp.in.ua

*The subject of
publishing*

© "Analytik", 2023
© "Economics. Finances. Law",
2023

Typography: LLC "International Business
Center"

Головний редактор

Валентина Левченко, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВІГО «Спілка аудиторів України» (Україна)

Шеф-редактор

Володимир Головач, к.ю.н., голова правління ПрАТ «Аудиторська фірма "Аналітик»»; Заслужений юрист України (Україна)

Заступник головного редактора

Тетяна Головач, д.е.н., професор, аудитор, заступник директора з наукової роботи Інституту аудиту (Україна)

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Антон Бойко, к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет (Україна)

Олена Величко, к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Анатолій Герасимович, д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Тетяна Гільорме, д.е.н., доцент, п.н.с., Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Науково-дослідний інститут енергоефективних технологій та матеріалознавства) (Україна)

Любомира Кіндратська, д.е.н., професор, професор кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Ірина Криштопа, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Юрій Манцевич, д.е.н., доцент, вчений секретар, Дер-жавне підприємство «Науково-дослідний і проектний інститут містобудування» (Україна)

Олена Петрик, д.е.н., професор, завідувачка кафедри аудиту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Петро Плавчан, доктор наук, проф. інж., ректор Академії Данубіус (Словацька Республіка)

Свєтлія Полякова, к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи, проректор з науково-педагогічної роботи (навчальний процес). Вищий навчальний заклад «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» (Україна)

Олена Потішняк, д.е.н., професор, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільськогосподарства імені Петра Василенка (Україна)

Юлія Слободяник, д.е.н., професор, професор кафедри аудиту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Евангелос Сіскос, д.е.н., професор, Університет Західної Македонії (Греція)

Сергій Ткаченко, д.е.н., професор, ректор, Вищий навчальний заклад "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"; академік Академії економічних наук України (Україна)

Віктор Тринчук, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України (Україна)

Людмила Чижевська, д.е.н., професор, професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку, Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)

Члени редакційної колегії з правових наук:

Гульнара Балгімбекова, к.ю.н., зав. кафедри конституційного та міжнародного права, Карагандинський державний університет ім. Е.А. Букетова (Кзахстан)

Олександр Бригінєць, д.ю.н., професор, Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова; член Союзу юристів України (Україна)

Віктор Василінчук, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності, Національна академія внутрішніх справ; Заслужений юрист України, полковник поліції (Україна)

Сергій Константінов, д.ю.н., професор, зав. кафедри адміністративної діяльності, Національна академія внутрішніх справ (Україна)

Ігор Озерський, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу, Чорноморський національний університет імені Петра Могили; академік Національної академії наук вищої освіти України (Україна)

Малгожата Скоржевська-Амберг, доктор філософії, адвокат, кафедра теорії, філософії та історії права, юридичний коледж, Університет Козмінського (Польща)

Юрій Фрицький, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»; Заслужений юрист України. Член Центральної виборчої комісії (Україна)

Анатолій Яровий, к.ю.н., доцент; суддя у відставці; член міжнародної польської асоціації (українська секція) (Україна)

Відповідальний редактор: Леся Поповецька-Демченко (Україна-Франція)

Випусковий редактор: Анна Туманян (Україна)

Editors-in-chief

Valentyna Levchenko, Doctor of Economics, member of the Supervisory Board for audit activity of the Authority public oversight for audit activity, Director of the All-Ukrainian Professional Non-Governmental Organization "Union of Auditors of Ukraine" (Ukraine)

Volodymyr Holovach, PhD in Legal Sciences, Head of the Board of the Audit Firm "Analitik"; Honored Lawyer of Ukraine (Ukraine)

Deputy Editor-in-Chief

Tetiana Holovach, Doctor of Economics, Professor, auditor, deputy director for scientific work of the Institute of Audit (Ukraine)

Members of the editorial board of Economic Sciences:

Anton Boiko, PhD in Economics, Associate Professor of Economic Cybernetics department, Sumy State University (Ukraine)

Olena Velychko, PhD in Economics, Associate Professor of International Finances department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Anatolii Herasymovych, Doctor of Economics, Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Tetiana Hilorme, Doctor of Economics, Associate Professor, Leading Researcher, Oles Honchar Dnipro National University (Research Institute of Energy-Efficient Technologies and Materials Science) (Ukraine)

Liubomyra Kindratska, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Tax Management and Financial Monitoring, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Iryna Kryshchop, Doctor of Economics, Professor, Professor of Accounting and Taxation department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Yurii Mantsevych, Doctor of Economics, Associate Professor, Scientific Secretary, State Enterprise "Research and Design Institute of Urban Development" (Ukraine)

Olena Petryk, Doctor of Economics, Professor, Head of the auditing department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Peter Plavcan, Dr.h.c., prof. Ing., Rector, Vysoka skola Danubius (Slovakia)

Yevheniia Poliakova, PhD in Economics, Associate Professor of Finances and Banking department, vice-rector for scientific and pedagogical work, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"» (Ukraine)

Olena Potyshniak, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Organization of Production, Business and Management department, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture (Ukraine)

Yuliia Slobodianiuk, Doctor of Economics, Professor, Professor of the auditing department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Evangolos Siskos, Doctor of Economics, Professor, University of Western Macedonia (Greece)

Serhii Tkachenko, Doctor of Economics, Professor, Rector, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"»; academician of Academy of Economic Sciences of Ukraine (Ukraine)

Viktor Trynchuk, PhD in Economics, Associate Professor, Professor of Financial Markets department, University of the State Fiscal Service of Ukraine (Ukraine)

Ludmyla Chyzhevska, Doctor of Economics, Professor, Professor of Information Systems in Management and Accounting department, State University "Zhytomyr Polytechnic" (Ukraine)

Members of the editorial board of Legal Sciences:

Gulnara Balgimbekova, PhD in Legal Sciences, Head of the constitutional and international law department, Karagandy State University named after E.A. Buketov (Kazakhstan)

Oleksandr Bryhinets, Doctor of Legal Sciences, Professor, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law; member of the Union of Lawyers of Ukraine (Ukraine)

Viktor Vasylynchuk, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Operational and Investigating department, National Academy of Internal Affairs; Honored Lawyer of Ukraine, colonel of the Police (Ukraine)

Serhii Konstantinov, Doctor of Legal Sciences, Professor, Head of the Administrative Activity department, National Academy of Internal Affairs (Ukraine)

Ihor Ozerskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Civil and Criminal Law and Process department, Petro Mohyla Black Sea National University; academician of the National Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine (Ukraine)

Malgorzata Skorzevska-Amberg, PhD, DSc, Theory, Philosophy and History of Law department, College of Law, Kozminski University (Poland)

Yurii Frytskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Constitutional, Administrative Law and Social and Humanitarian disciplines department, Law and Public Relations Institute of the "Ukraine" University; Honored Lawyer of Ukraine, member of the Central Election Commission (Ukraine)

Anatolii Yarovi, PhD in Legal Sciences; retired judge; member of the International Police Association (Ukrainian section) (Ukraine)

Managing editor: Lesia Popovetska-Demchenko (Ukraine-France)

Issue Editor: Anna Tumanian (Ukraine)

ЗМІСТ

<i>ПІСТУНОВ І.М., ТУРЧАНІНОВА І.Ю., ЧУРІКАНОВА О.Ю.</i> Прогнозування розвитку економіки України за односекторною моделлю Солоу.....	6
<i>КОНОНЕНКО О.В., ФАРТУШНИЙ І.Д.</i> Неінституціональний підхід до аналізу кредитування банківським інститутом України в період 2019-2021 рр.	12
<i>АФОНІН Т.В., КУЗЬМИК М.М.</i> Правові проблеми виконання державного бюджету України	17
<i>ГАЛУШКА С.І., КАРПОВ О.В.</i> Правові проблеми визначення неподаткових доходів в Україні	20
<i>ЗАХАРКЕВИЧ В.В.</i> Роль органів виконавчої влади і місцевого самоврядування у сфері забезпечення енергоефективності	23
<i>ШКОДА Т.Н., САВИЧ О.П.</i> Інноваційні підходи до управління персоналом організації у воєнний період	26
<i>ЧИРКОВА Ю.Л., БОРТНІКОВА М.Г.</i> Профайлінг як сучасний метод управління бізнес-процесами суб'єктів ЗЕД.....	30
<i>ВАРШАМЯН Т.Г.</i> Особливості спеціальних принципів оподаткування послуг від ІТ-сектору	33
<i>ДАНИЛЮК М.М., ДМИТРИШИН М.В., ГОРАН Т.А.</i> Цифровізація соціальних послуг	36
<i>БАШЛАЙ С.В., БРАТУШКА С.М., КУЛАГІН Д.В.</i> Цифрові інструменти стратегічного менеджменту в аграрному бізнесі.....	40
<i>ВОЛОХОВ О.С.</i> Визначення критеріїв ефективності норм права у правовій доктрині	45
<i>КОСОВА Т.Д., КУРГАНСЬКИЙ А.С., КУЦЕВ О.О.</i> Реструктуризація як форма врегулювання проблемної кредитної заборгованості банківських установ	50
<i>ПРОКОПЕНКО О.В.</i> Організаційно-економічний інструментарій соціально-економічного розвитку освітньої сфери України.....	54
<i>ПОДРЕЗ О.І.</i> Дослідження теоретичного базису дефініції "соціальна відповідальність" суб'єктів господарювання	59
<i>КІРИК А.Ю.</i> Особливості функціонування вільного руху товарів в Європейському Союзі.....	64
<i>ЧИРКОВА Ю.Л., ТКАЧУК Б.М.</i> Проблеми формування конкурентного потенціалу вітчизняних підприємств на європейських ринках (на прикладі галузі виробництва штучних ялинок)	68
<i>КАЧМАР М.З.</i> Поняття та ознаки правовідносин у сфері надання медичної допомоги	74
<i>ДАНИЛЬЧЕНКО В.С.</i> Окремі аспекти дифамації у спорті	78
<i>РАЄВНЄВА О.В., БРОВКО О.І., ЖУЙ С.</i> Економічна поведінка підприємства: аналіз підходів визначення дефініції.....	83
<i>СТОРОЖУК І.П.</i> Особливості бюджетного устрою в умовах воєнного стану	88
<i>КИРИЛЕНКО М.М.</i> Характеристика та перелік способів захисту прав та законних інтересів міських рад у господарських відносинах.....	93
<i>ТОМЛЯК Т.С.</i> Діяльність фермерських господарств в умовах воєнного стану	98
<i>ЛИГА А.І.</i> Принципи державної політики у сфері захисту прав споживачів та їх законодавче закріплення ...	103
<i>МИХАЛЬЧЕНКО О.А., РАЙЧЕВА Л.І.</i> Кредитне забезпечення розвитку транспортного комплексу національної економіки та його галузева диференціація	108
<i>АНИКІНА Г.В.</i> Автономія волі (lex voluntatis) як основний колізійний принцип правового регулювання договірних відносин, ускладнених іноземним елементом	113

CONTENTS

I. PISTUNOV, I. TURCHANINOVA, O. CHURIKANOVA. Forecasting the development of the economy of Ukraine according to the one-sector Solow model	6
O. KONONENKO, I. FARTUSHNYI. The neo-institutional approach to the analysis of lending by banking institutions of Ukraine in the period 2019-2021	12
T. AFONIN, M. KUZMYK. Legal problems of execution of the state budget of Ukraine	17
S. HALUSHKA, O. KARPOV. Legal problems of determining non-tax income in Ukraine	20
V. ZAKHARKEVYCH. The role of executive authorities and local self-government in the sphere of ensuring the energy efficiency.....	23
T. SHKODA, O. SAVYCH. Innovative approaches to the personnel management of the organization in the military period	26
Y. CHYRKOVA, M. BORTNIKOVA. Profiling as a modern method of management of business processes of FEA subjects.....	30
T. VARSHAMIAN. Features of the special principles of taxation of services from the IT sector	33
M. DANYLIUK, M. DMYTRYSHYN, T. HORAN. Digitalization of social services	36
S. BASHLAI, S. BRATUSHKA, D. KULAHIN. Digital tools of strategic management in agrarian business ...	40
O. VOLOKHOV. Determination of the efficiency criteria of law in legal doctrine	45
T. KOSOVA, A.KURHANSKYI, O. KUTSEV. Restructuring as a form of settlement of problematic credit debt of banking institutions	50
O. PROKOPENKO. Organizational and economic toolkit for socio-economic development of the education sphere of Ukraine.....	54
O. PODREZ. Study of the theoretical basis of definition "social responsibility" of business entities.....	59
A. KIRYK. Features of the functioning of the goods' free movement in the European Union	64
Y. CHYRKOVA, B. TKACHUK. Problems of the domestic enterprises' competitive potential formation in the European markets (on the example of the artificial Christmas tree industry)	68
M. KACHMAR. Concept and signs of legal relations in the field of medical care	74
V. DANYLCHENKO. Certain aspects of defamation in sports	78
O. RAIEVNIEVA, O. BROVKO, S. ZHUI. Economic behavior of the enterprise: analysis of the essence of the definition.....	83
I. STOROZHUK. Features of the budget organization under martial law	88
M. KYRYLENKO. Characteristics and list of ways to protect the rights and legal interests of city councils in economic relations	93
T. TOMLIAK. The farms activity under the martial law	98
A. LYHA. Principles of state policy in a consumer rights protection field and their legislative consolidation	103
O. MYKHALCHENKO, L. RAICHEVA. Credit support for the development of the transport complex of the national economy and its sectoral differentiation	108
H. ANIKINA. Autonomy of the will (lex voluntatis) as the main conflicting principle of legal regulation of contractual relations complicated by a foreign element.....	113

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.8.15>
УДК 341.174

Алла Юрїївна **КІРИК**

доктор філософії з права, старший викладач, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0729-5986>

e-mail: Kirykalla@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІЛЬНОГО РУХУ ТОВАРІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

У статті розкрито одну зі свобод внутрішнього ринку ЄС – вільний рух товарів. Вільний рух товарів розглянуто як основу політики ЄС, оскільки він пропонує виробникам доступ до ринку держав-членів, а споживачам – широкий асортимент товарів. Зазначено, що одна з проблем, з якою стикаються країни-члени ЄС, полягає в тому, що належність до єдиного ринку означає, що окрема країна не має права відмовитися від продажу продукції, виробленої в інших країнах Союзу, яка вважається прийнятною.

Ключові слова: внутрішній ринок, спільний ринок, вільний рух товарів, ЄС

ВСТУП

Внутрішній ринок Європейського Союзу (ЄС) з його свободами є гарним прикладом успіху Співтовариства, що тепер приносить користь європейським підприємствам і громадянам і є центром політики ЄС. Єдиний ринок, яким ми його знаємо сьогодні, полегшує купівлю та продаж товарів у 27 державах-членах і є необхідною умовою для поточного та майбутнього процвітання ЄС. З юридичного погляду саме вільний рух товарів є ключовим елементом у створенні та розвитку внутрішнього ринку та забезпечує безмитне пересування товарів на території ЄС. Проте вільний рух товарів не є абсолютно вільним, що змушує окремі держави-члени стикатися з певними особливостями. За деяких обставин можуть застосуватись обмеження або навіть заборони, які, обмежуючи вільну торгівлю, виконують важливі функції, такі як захист навколишнього середовища або здоров'я людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання становлення внутрішнього ринку ЄС є предметом дослідження багатьох вчених серед яких: Ю.П. Гаряча, К.В. Громовенко, Т.В. Каплюченко, Л.В. Первалова, О.А. Решота, Й. Тачинська, однак питання особливості функціонування вільного руху товарів в ЄС як одного з елементів внутрішнього ринку, потребує додаткового дослідження.

МЕТА статті полягає у з'ясуванні особливостей становлення та функціонування вільного руху товарів в ЄС та аналізі проблемних питань допуску товарів до ринків держав-членів ЄС.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ця робота базується на законодавстві зарубіжних країн, працях зарубіжних вчених. У дослідженні застосовано методи аналізу, синтезу та узагальнення, а також низку інших методів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Внутрішній ринок ЄС, спочатку відомий як спільний ринок, базується на колишньому Європейському економічному співтоваристві (ЄЕС), заснованому Римським договором у 1957 р., проте у 1992 р. утворено ЄС, що охопив колишнє ЄЕС.

Основні цілі створення внутрішнього ринку полягали у стимулюванні економічного зростання в регіоні,

покращення якості та доступності товарів і послуг, а також зниження цін. На сьогодні внутрішній ринок регулюється Європейською комісією, яка відповідає за моніторинг застосування законів ЄС і вжиття заходів стосовно невідповідності Закону про внутрішній ринок [1]. Комісія також збирає дані для оцінювання впровадження політики та оцінювання сфер, в яких потрібне розроблення політики.

Відтак, внутрішній ринок дає змогу людям, послугам, товарам і капіталу більш вільно переміщатися з однієї країни-члена ЄС в іншу, пропонуючи можливість як для підприємств, так і для споживачів. Це одне з найважливіших досягнень і основа економічної інтеграції в рамках ЄС.

Вільний рух товарів, людей, послуг і капіталу з однієї країни-члена ЄС в іншу відомий як чотири свободи. Внутрішній ринок знаходить свою правову основу у ст.ст. 4(2)(а), 26, 27, 114 та 115 Договору про функціонування ЄС (ДФЄС) [2].

Протягом тривалого періоду становлення внутрішнього ринку сформовано основні принципи його функціонування (принципи взаємного визнання, субсидіарності, пропорційності та недискримінації).

Принцип взаємного визнання підкреслює, що продукт, законно виготовлений і проданий в одній державі-члені, повинен бути прийнятий в іншій державі-члені, оскільки законодавство іншої держави є еквівалентним за дією внутрішньому законодавству.

Важливими складниками внутрішнього ринку є також принципи субсидіарності та пропорційності. Принцип субсидіарності дозволяє діяти ЄС лише тоді, коли відповідна сфера не належить до виключної компетенції Союзу; коли держави-члени не можуть належно досягти цілей запропонованих заходів; коли дія через її масштаб або ефект може бути реалізована ЄС більш успішно.

Принцип пропорційності визначає, як ЄС повинен діяти, уникаючи непотрібних обмежень і гарантуючи, що дії ЄС роблять лише те, що необхідно для досягнення цілей.

Принцип недискримінації є загальним принципом права ЄС, який застосовується як до внутрішнього ринку, так і до інших сфер права ЄС. Його закріплено у ст. 18 ДФЄС і ним заборонено будь-яку дискримінацію за національністю. Це означає, наприклад, що державам-

членам забороняється трактувати імпортовані товари інакше, ніж вітчизняні товари [3, с. 23-24].

Вільний рух товарів є ключовим елементом створення та розвитку внутрішнього ринку. Оскільки вільний рух товарів є основою політики ЄС, він приніс багато переваг і викликів для європейських громадян і бізнесу. Тому предметом цього дослідження є реалізація вільного руху товарів в ЄС.

Вільний рух товарів є одним із ключових елементів внутрішнього ринку, закріпленого у ст.ст. 28-30 ДФЄС [2]. Він пропонує виробникам доступ до ринку держав-членів, а споживачам – широкий асортимент товарів. Як тільки продукт виготовлено і продано в одній державі-члені, його можна продавати і в усьому ЄС.

Вільний рух товарів – перша з чотирьох свобод. Як найважливіша ініціатива на початку інтеграції, її реалізовано завдяки Європейському митному союзу, заснованому в 1958 р. Через Європейський митний союз країни ЄС знизили митні бар'єри між собою та проводять єдину митну політику відносно третіх країн. Це означає, що торговці не повинні платити жодних митних зборів за експорт своєї продукції в ЄС.

Мита між державами-членами скасовано з 1968 р., але інші типи бар'єрів все ще перешкоджали вільній торгівлі товарами. Наступним необхідним кроком стала гармонізація національного законодавства, оскільки кожна країна застосовувала різні стандарти стосовно виробництва та торгівлі.

Проблема спільного ринку полягала не в наявності національних правил, а в їх відмінностях. Виробники, які хотіли вийти зі своїми товарами на ринки інших країн, повинні були перевіряти стандарти та відповідати їм. Щоб усунути ці технічні бар'єри, введено директиви гармонізації, спрямовані на конвергенцію національних нормативних актів.

Вільний рух товарів сьогодні означає, що країни ЄС не повинні стягувати мито з товарів, вироблених в ЄС, коли вони перетинають кордон, або з товарів, вироблених у третіх країнах, коли вони в'їжджають до ЄС.

Від початку цієї свободи особи, які приймають рішення, зіткнулися з тим фактом, що не лише тарифи, а й інші види заходів можуть вплинути на конкурентоспроможність імпортованих товарів. Наприклад, якщо країна накладає обмеження на кількість імпорту певного продукту, пропорцію інгредієнтів або етикетку, це також перешкоджає вільному переміщенню товарів. Так, збори, що мають еквівалентний вплив на торгівлю, або кількісні обмеження імпорту однаково заборонені [4, с. 30].

Заборона дискримінаційного оподаткування, скасування митних зборів та усунення інших адміністративних правил і бар'єрів, які перешкоджають вільному переміщенню товарів, розглядаються у ст.ст. 34, 35 ДФЄС [2]. Вказані статті містять положення, які забороняють кількісні обмеження і заходи, еквівалентні кількісним обмеженням.

Слід наголосити, що поняття кількісні обмеження визначено у справі «*Riseria Luigi Geddo v Ente Nazionale Risi*» як будь-які заходи, які становлять повне або часткове обмеження імпорту, експорту або транзитних товарів [5]. Зі свого боку заходи, еквівалентні кількісним обмеженням визначено у справі «*Dassonville*» як усі правила торгівлі, прийняті державами-членами, які мо-

жуть перешкоджати, прямо чи опосередковано, фактично чи потенційно, торгівлі всередині Союзу [6].

Правила, що скасовують кількісні обмеження, стали важливими для розвитку внутрішнього ринку в Європі. Вільний рух товарів є надзвичайно успішною програмою, яка об'єднала економіки Європи. Це дозволяє будь-якому торговцю чи виробнику в будь-якій частині ЄС безперешкодно експортувати свої товари до будь-якої іншої держави-члена ЄС. Наприклад, італійські виробники сиру можуть експортувати свою продукцію до будь-якої іншої країни-члена.

Небагато сфер справили такий глибокий вплив на європейську інтеграцію, як вільний рух товарів, і жодне положення у цій сфері не відіграло такої ж важливої ролі, як ст. 34 ДФЄС, яка забороняє кількісні обмеження та заходи, що мають еквівалентну дію між державами-членами [2].

Важливим у цьому випадку є рішення у справі «*Dassonville*», що стосувалося бельгійських правил, які вимагали, щоб імпортовані товари мали сертифікат автентичності від органів влади певних країн походження. Група торговців віскі купила шотландський віскі у Франції та намагалася ввезти його до Бельгії без сертифікату. Суд визначив, що такий захід підпадає під дію ст. 34 ДФЄС, зазначивши, що усі правила торгівлі, прийняті державами-членами, які можуть перешкоджати, прямо чи опосередковано, фактично чи потенційно, торгівлі всередині Союзу, слід розглядати як заходи, еквівалентні кількісним обмеженням. Це стало відомо як «формула Дассонвіля» і послідовно застосовувалося Судом у наступних справах [6].

Аргументацію Суду розвинуто далі у справі «*Cassis de Dijon*». рішення, яке встановлює принцип, згідно з яким будь-який продукт, який законно виробляється та продається у державі-члені відповідно до її справедливих і традиційних правил, а також з виробничими процесами цієї країни, повинен бути допущений на ринок будь-якої іншої держави-члена [7].

Водночас ст. 36 ДФЄС дозволяє державам-членам вживати заходів, які мають ефект, еквівалентний кількісним обмеженням, якщо їх виправдано загальними, неекономічними міркуваннями [2]. Ст. 36 ДФЄС чітко виключає національні закони, які можуть перешкоджати вільному руху товарів на таких підставах: суспільна мораль, державний порядок або громадська безпека; захист здоров'я та життя людей, тварин або рослин; захист національних надбань, що мають художню, історичну або археологічну цінність; або захист промислової та комерційної власності [2].

Такі винятки із загального принципу повинні глумачитися суворо, і національні заходи не можуть становити засіб довільної дискримінації або прихованого обмеження торгівлі між державами-членами. Нарешті, заходи повинні мати прямий вплив на суспільні інтереси, що підлягають захисту, і не повинні виходити за межі необхідного рівня.

Як приклад, варто навести справу, яка пов'язана з блокуванням на території Франції енергетичного напою *Red Bull*. За висновком Французького агентства з безпеки харчових продуктів таурин, який міститься в напої *Red Bull* є небезпечним для організму людини, оскільки спричиняє небажані нервово-поведінкові ефекти. Французьке агентство з безпеки харчових про-

дуктів зазначило, що, враховуючи рівень концентрації таурину, що міститься в банці *Red Bull* (у 500 разів перевищує добову дозу, що забезпечується їжею), безпека для споживача не може бути гарантована [8].

Заборона на продаж у Франції енергетичних напоїв із додаванням таурину та глюкуронолактону стала результатом суворого застосування принципу обережності, який дозволяє національним органам влади вживати тимчасові заходи, пропорційні меті громадського здоров'я, протягом часу, необхідного для вирішення наявних наукових невизначеностей. У випадку з напоєм *Red Bull*, продаж якого дозволено у 25 державах-членах ЄС, застосування принципу обережності впливає з наявності наукової невизначеності стосовно ризиків, пов'язаних із вживанням великих доз цього напою.

Проте у цьому разі науковий аналіз не продемонстрував наявності доведеного ризику, який би виправдав заборону на продаж напою. Зібрана інформація в період 2000-2006 рр. центрами контролю за отруєнням і токсикологічним контролем стосується невеликої кількості випадків і в будь-якому разі подана симптоматика (збудження, тахікардія і розлади травлення), здається, пов'язана з кофеїном, присутнім у *Red Bull*, а не з таурином і глюкуронолактоном. Так, влада Франції прийняла рішення за погодженням з компанією *Red Bull* контролювати маркетинг напою з додаванням таурину і глюкуронолактону за умовами використання, які дозволяють виключити будь-який ризик для споживача. *Red Bull-Taurine* дозволено на французькому ринку рішенням від 16 травня 2008 р. відповідно до європейських положень стосовно вільного руху товарів. Цей дозвіл залежить від наявності на етикетці, крім умов застосування, таких рекомендацій: «споживати в помірних кількостях», «не рекомендується дітям і вагітним жінкам» [9].

Тобто, незалежно від висновків компетентних органів окремих держав-членів уряду таких країн змушені дозволяти відповідну продукцію на своїй території, незважаючи на можливі наслідки цього маркетингу для

здоров'я.

ВИСНОВКИ

Створення внутрішнього ринку, який гарантує вільний рух товарів, людей, послуг і капіталу, – одне з головних завдань ЄС. ДФЄС містить чіткі вказівки того, як повинен функціонувати внутрішній ринок і, зокрема, як має бути гарантований вільний рух товарів. Проте виклики, пов'язані з узгодженням держав-членів з різними культурами, правилами та мисленням, різноманітні та складні. Незважаючи на всі складнощі вільний рух товарів у межах ЄС створив систему законодавства та судової практики. Норми Співтовариства стосовно вільного руху товарів змінили економічне життя кожної країни-члена.

Досліджуючи питання особливостей функціонування вільного руху товарів всередині ЄС визначено, що серед наявних переваг є проблеми, з якими стикаються країни-члени ЄС. Належність до внутрішнього ринку означає, що окрема країна не має права відмовитися від продажу продукції, яка вважається прийнятною в інших країнах блоку. Наприклад, обов'язкові вимоги, що застосовуються державами-членами для виправдання перешкод для імпорту чи експорту, тлумачилися судом ЄС доволі суворо, застосовуючи критерій пропорційності. Вивчається, чи можна досягти обговорюваної мети національного заходу іншими засобами, які не можуть обмежити європейську торгівлю. Також перевіряється, чи є обмежувальний вплив на вільний рух товарів пропорційним меті національного заходу. Тобто недостатньо для держави-члена заявити, що обмеження виправдане з метою захисту громадського здоров'я. Держава-член повинна продемонструвати, що захід є пропорційним і необхідним для досягнення мети, надавши, наприклад висновки наукових досліджень. Як згадувалося, Франція, яка заборонила продаж *Red Bull* через шкідливість для здоров'я одного з його основних інгредієнтів, не змогла науково підтвердити ризики для здоров'я і була змушена допустити товар на свій ринок.

Список використаних джерел

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the regions Single Market Act Twelve levers to boost growth and strengthen confidence "Working together to create new growth". *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0206>.
2. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06W
3. Dahlberg E. et al., Legal obstacles in Member States to Single Market rules, Publication for the committee on Internal Market and Consumer Protection, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, European Parliament, Luxembourg, 2020.
4. The four freedoms of the European Union. Briefings prepared by the EU3doms project. Debate on the Future of the Four Freedoms of the European Union, 'EU3doms' supported by the Europe for Citizenship Programme. URL: https://www.bos.rs/ei-eng/uploaded/EU3_ENG_webre_1.pdf
5. Judgment of the Court of 12 July 1973. *Riseria Luigi Geddo v Ente Nazionale Risi*. Reference for a preliminary ruling: Pretura di Milano - Italy. Case 2-73. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61973CJ0002>
6. Judgment of the Court of 11 July 1974. *Procureur du Roi v Benoît and Gustave Dassonville*. Reference for a preliminary ruling: Tribunal de première instance de Bruxelles - Belgium. Case 8-74. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61974CJ0008>
7. Judgment of the Court of 20 February 1979. *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*. Reference for a preliminary ruling: Hessisches Finanzgericht - Germany. Measures heaving an effect equivalent to quantitative restrictions. Case 120/78. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61978CJ0120>
8. *Economie, industrie et emploi*. Question N°: 32344. URL: <https://questions.assemblee-nationale.fr/q13/13-32344QE.htm>
9. Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 5 February 2004. *Commission of the European Communities v French Republic*. Failure of a Member State to fulfil obligations - Articles 30 and 36 of the EC Treaty (now, after amendment, Articles 28 EC and 30

EC) - National legislation exhaustively listing the nutrients which may be added to foodstuffs - Measure having equivalent effect - Justification - Public health - Consumer protection - Proportionality. Case C-24/00. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A62000CJ0024>

References

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the regions Single Market Act Twelve levers to boost growth and strengthen confidence "Working together to create new growth". *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0206>.
2. Consolidated versions of the Treaty on the European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union with protocols and declarations dated March 25, 1957. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06W (in Ukrainian).
3. Dahlberg E. et al., Legal obstacles in Member States to Single Market rules, Publication for the committee on Internal Market and Consumer Protection, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, European Parliament, Luxembourg, 2020.
4. The four freedoms of the European Union. Briefings prepared by the EU3doms project. Debate on the Future of the Four Freedoms of the European Union, 'EU3doms' supported by the Europe for Citizenship Programme. URL: https://www.bos.rs/ei-eng/uploaded/EU3_ENG_webre_1.pdf
5. Judgment of the Court of 12 July 1973. Riseria Luigi Geddo v Ente Nazionale Risi. Reference for a preliminary ruling: Pretura di Milano - Italy. Case 2-73. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61973CJ0002>
6. Judgment of the Court of 11 July 1974. Procureur du Roi v Benoît and Gustave Dassonville. Reference for a preliminary ruling: Tribunal de première instance de Bruxelles - Belgium. Case 8-74. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61974CJ0008>
7. Judgment of the Court of 20 February 1979. Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein. Reference for a preliminary ruling: Hessisches Finanzgericht - Germany. Measures heaving an effect equivalent to quantitative restrictions. Case 120/78. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61978CJ0120>
8. Economie, industrie et emploi. Question N°: 32344. URL: <https://questions.assemblee-nationale.fr/q13/13-32344QE.htm>
9. Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 5 February 2004. Commission of the European Communities v French Republic. Failure of a Member State to fulfil obligations - Articles 30 and 36 of the EC Treaty (now, after amendment, Articles 28 EC and 30 EC) - National legislation exhaustively listing the nutrients which may be added to foodstuffs - Measure having equivalent effect - Justification - Public health - Consumer protection - Proportionality. Case C-24/00. *Eur-lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A62000CJ0024>

Alla KIRYK

PhD in Legal Sciences, Senior Lecturer, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0729-5986>

e-mail: Kirykalla@gmail.com

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF THE GOODS' FREE MOVEMENT IN THE EUROPEAN UNION

The paper is devoted to the study of the EU internal market. It was determined that the main goals of creating an internal market were to stimulate economic growth in the region, improve the quality and availability of goods and services, and reduce prices. The free movement of goods is one of the key freedoms of the EU's internal market and is seen as the basis of EU policy, as it offers producers access to member states' markets and consumers a wide range of goods. The main historical moments of the formation of the free movement of goods are considered, namely the reduction of customs barriers between countries and the establishment of a unified customs policy for third countries through the European Customs Union; abolition of customs duties between member states since 1968; harmonization of national legislation. It has been established that today the free movement of goods means that EU countries do not have to charge customs duties on goods produced in the EU when they cross the border, or on goods produced in third countries when they enter the EU. In addition, charges having an equivalent effect on trade or quantitative restrictions on imports are also prohibited. At the same time, it is determined that the provisions of Art. 36 of the Treaty on the Functioning of the EU allows member states to take measures that have an effect equivalent to quantitative restrictions if they are justified by general, non-economic considerations. However, the arguments used by member states to justify import or export barriers were interpreted by the EU court quite strictly, using the proportionality criterion. It is well-founded that one of the problems faced by EU member states is that belonging to the single market means that a single country does not have the right to refuse the sale of products produced in other countries of the Union, which is considered acceptable. The use of restrictive measures provided for in Art. 36, which may impede the free movement of goods, require a scientific analysis to demonstrate the existence of a risk.

Keywords: *internal market, common market, free movement of goods, EU*